

Anna Grontkowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

**WYBRANE WSKAŹNIKI SYTUACJI EKONOMICZNEJ
GOSPODARSTW WEDŁUG SIŁY EKONOMICZNEJ W KRAJACH
UNII EUROPEJSKIEJ W 2007 ROKU**

*SELECTED INDICATORS OF ECONOMIC SITUATION
OF FARMS ACCORDING TO ECONOMIC SIZE IN THE MEMBER
STATES OF THE EU IN THE YEAR 2007*

Słowa kluczowe: koszty SE270, sybsydia SE605

Key words: total inputs (SE270), excluding on investments (SE605)

Synopsis. W opracowaniu dokonano porównania wybranych wskaźników ekonomicznych w gospodarstwach według siły ekonomicznej (ESU) w 2007 roku. W zakresie analizy wykorzystano poziom kosztów i wysokość dopłat w przeliczeniu na jednostkę siły ekonomicznej (ESU). W zakresie kosztów występuje tendencja wyraźnego podziału na kraje nowo przyjęte i państwa UE-15, zaś w zakresie wsparcia – dopłaty maleją wraz ze wzrostem siły ekonomicznej gospodarstw.

Wstęp

W rolnictwie osiąganie godziwych dochodów w gospodarstwach wymaga nieustannej poprawy efektywności, w szczególności dotyczy to gospodarstw charakteryzujących się wysoką intensywnością i produktywnością prowadzonych działalności, które są bardzo wrażliwe na rosnące ceny środków do produkcji i koszty czynników produkcji. Rolnictwo krajów tworzących Unię Europejską (UE) jest oceniane na wiele różnorodnych sposobów w zależności od celu badań m.in. w zainteresowaniu znajdują się wyniki gospodarstw według ukierunkowania produkcji. Przykładowo, Sass [2008] prezentuje gospodarstwa produkujące mleko, opracowania Sobczyńskiego [2008, 2009] dotyczą zrównoważenia gospodarstw i wydajności pracy. W opracowaniu określono zróżnicowanie grup gospodarstw o odmiennej sile ekonomicznej na podstawie danych gromadzonych w systemie FADN. W systemie tym wielkość (siła) ekonomiczna gospodarstw rolnych jest wyrażana w europejskich jednostkach wielkości (ESU – *European Size Unit*), którą wyznacza się za pomocą sumy standardowych nadwyżek bezpośrednich wszystkich działalności realizowanych w gospodarstwie rolnym. Równowartość ESU wynosi 1200 euro. W klasyfikacji wydziela się sześć klas gospodarstw, których szczegółową charakterystykę w krajach Unii Europejskiej w 2007 roku przedstawiono w tabelach 1 i 2. W opracowaniu skoncentrowano się na porównaniu gospodarstw zakwalifikowanych do tej samej grupy, ze względu na siłę ekonomiczną, ale wykorzystano wskaźniki przeliczone na jednostkę wielkości ekonomicznej (ESU), które w grupach o określonej sile ekonomicznej powinny być zbliżone.

Cel i materiały źródłowe

Jednym z narzędzi wspomagających programowanie i realizację zadań wspólnej polityki rolnej jest FADN (*Farm Accountancy Data Network*), czyli europejski system zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, który gromadzi, a następnie przetwarza informacje reprezentatywne dla ponad 5 mln towarowych gospodarstw rolnych z całej UE [www.ec.europa.eu].

Celem opracowania jest przedstawienie wybranych wskaźników charakteryzujących sytuację ekonomiczną gospodarstw w zależności od siły ekonomicznej. Porównania dokonano uwzględniając wszystkie kraje Unii Europejskiej (UE-27) w 2007 roku na podstawie informacji z gospodarstw zakwalifikowanych do bazy danych FADN. W opracowaniu szczególną uwagę zwrócono na miejsce polskich gospodarstw na tle gospodarstw z pozostałych krajów UE. W tabeli 1 przedstawiono strukturę gospodarstw w UE-27, zaś w tabeli 2 zestawiono informacje obrazujące wielkość ekonomiczną badanych grup gospodarstw.

Tabela 1. Struktura oraz liczba gospodarstw (SYS02) w roku 2007 krajów Unii Europejskiej według siły ekonomicznej [ESU]

Kraj	Udział gospodarstw w klasie [%]						Razem	Liczba
	<4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	>100		
(BEL) Belgia	-	-	-	0,1	0,3	0,2	0,6	32 170
(BGR) Bułgaria	1,9	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	2,3	117 560
(CYP) Cypr	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,4	19 640
(CZE) Czechy	-	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,3	14 690
(DAN) Dania	-	-	0,1	0,2	0,1	0,2	0,6	32 310
(DEU) Niemcy	-	-	-	1,3	1,5	0,9	3,6	185 170
(ELL) Grecja	1,2	5,4	2,4	1,4	0,2	0,0	10,6	539 360
(ESP) Hiszpania	1,3	4,8	3,1	3,2	1,6	0,6	14,5	735 350
(EST) Estonia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	7260
(FRA) Francja	-	-	0,2	2,4	2,7	1,6	7,0	355 790
(HUN) Węgry	0,6	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	1,6	80 720
(IRE) Irlandia	0,3	0,5	0,5	0,4	0,3	0,1	2,1	106 820
(ITA) Włochy	-	5,6	3,7	3,1	1,6	0,8	14,7	747 070
(LTU) Litwa	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,8	39 600
(LUX) Luksemburg	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1620
(LVA) Łotwa	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,4	22 820
(MLT) Malta	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1470
(NED) Holandia	-	-	-	0,2	0,4	0,5	1,2	59 040
(OST) Austria	-	-	0,4	0,7	0,3	0,1	1,4	72 560
(POL) Polska	5,9	4,4	2,9	1,6	0,3	0,1	15,0	763 440
(POR) Portugalia	0,9	0,6	0,3	0,2	0,1	0,0	2,1	108 620
(ROU) Rumunia	15,5	0,5	0,3	0,1	0,1	0,0	16,4	833 980
(SUO) Finlandia	-	-	0,2	0,3	0,2	0,0	0,8	40 490
(SVE) Szwecja	-	-	0,2	0,2	0,1	0,1	0,5	26 360
(SVK) Słowacja	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	3470
(SVN) Słowenia	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,8	41 010
(UK) Wielka Brytania	-	-	0,1	0,6	0,6	0,5	1,7	87 930
Udział razem	28,8	22,9	15,3	16,6	10,6	5,8	100,0	x
Liczba razem	1 461 420	1 164 680	774 740	842 720	536 840	295 940	x	5 076 330

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN [www.ec.europa.eu].

Dane zestawione w tabeli 1 wskazują wyraźne zróżnicowanie, zarówno liczby gospodarstw reprezentujących rolnictwo poszczególnych krajów członkowskich Unii Europejskiej, jak i ich struktury według siły ekonomicznej w poszczególnych krajach oraz między państwami. Struktura rolnictwa w krajach tworzących UE-27 jest skutkiem zaszczości historycznych, jakie miały miejsce na przestrzeni wielu lat a przemiany strukturalne były zróżnicowane i przebiegały odmiennie we wschodniej i zachodniej części UE [Pocza i in. 2008] oraz warunków przyrodniczych oraz produkcyjnych, w jakich funkcjonują.

W 2007 roku największą liczbą gospodarstw w systemie FADN charakteryzowały się: Rumunia (udział 16,4% ogółu gospodarstw FADN), Polska (15,0%), Włochy (14,7%) oraz Hiszpania (14,5%). Łącznie gospodarstwa z tych krajów stanowiły ponad 60% populacji badanych gospodarstw FADN. Z punktu widzenia struktury według siły ekonomicznej w 2007 roku największy udział stanowiły gospodarstwa o sile ekonomicznej do 4 ESU (28,8%), co wynika przede wszystkim z bardzo licznej reprezentacji rumuńskich gospodarstw – 15,5% ogółu gospodarstw, a następnie gospodarstwa o sile ekonomicznej od 4 do 8 ESU. Łącznie udział gospodarstw o sile ekonomicznej nie przekraczającej 8 ESU wynosił ponad 50% (51,7). Pozostałe państwa charakteryzujące się bardzo wysokim udziałem gospodarstw o sile ekonomicznej do 4 ESU to: Bułgaria, Litwa, Cypr, Łotwa i Słowenia.

W dziewięciu krajach Unii Europejskiej, czyli Danii, Francji, Luksemburgu, Malcie, Austrii, Finlandii, Słowacji, Szwecji i Wielkiej Brytanii, nie uwzględnia się w próbie reprezentatywnej gospodarstw o sile ekonomicznej poniżej 8 ESU, a w Belgii, Niemczech oraz Holandii gospodarstwa w tej próbie charakteryzują się siłą ekonomiczną powyżej 16 ESU. W 2007 roku udział gospodarstw o sile ekonomicznej od 8 do 16 i od 16 do 40 ESU był zbliżony. Łącznie wynosił 32%. W Polsce największy udział (prawie 40%) stanowiły gospodarstwa o sile ekonomicznej do 4 ESU. Był to, po Rumunii (94,4% takich gospodarstw), największy odsetek gospodarstw reprezentujących tą grupę. Ogółem udział gospodarstw do 16 ESU w Polsce wynosił prawie 90% (87,2), a więc gospodarstw o większej sile ekonomicznej było tylko 10%.

W krajach dawnej UE-15 w strukturze dominują gospodarstwa o większej sile ekonomicznej (powyżej 16 a nawet 40 ESU), czyli wysokotowarowe, inaczej niż w nowych krajach członkowskich, gdzie największy udział w strukturze stanowią gospodarstwa o bardzo niskiej (np. Rumunia, Polska) i średniej sile ekonomicznej. Gospodarstwa o sile ekonomicznej powyżej 100 ESU są najliczniejszą grupą we: Francji, Niemczech, Włoszech, Holandii, Wielkiej Brytanii oraz Hiszpanii. Łącznie gospodarstwa o sile ekonomicznej powyżej 100 ESU z tych krajów stanowiły w 2007 roku prawie 83% ogółu takich unijnych gospodarstw. Reasumując, wydzielane grupy gospodarstw o określonej sile ekonomicznej mają odmiennie znaczenie w poszczególnych krajach, co wynika z struktury gospodarstw towarowych w konkretnym kraju.

Tabela 2. Średnia siła ekonomiczna gospodarstw (SE005) w roku 2007 krajów Unii Europejskiej według klas siły ekonomicznej

Kraj	Średnia siła ekonomiczna w klasie [ESU]						Razem
	<4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	>100	
(NED) Holandia	-	-	-	29,4	71,2	266,7	153,5
(SVK) Słowacja	-	-	12,2	25,5	62,6	384,0	132,1
(DAN) Dania	-	-	11,5	26,0	65,3	291,5	113,9
(CZE) Czechy	-	6,5	12,3	26,1	61,2	548,2	113,4
(BEL) Belgia	-	-	-	30,2	72,6	179,6	104,6
(UKI) Wielka Brytania	-	-	11,5	28,1	66,5	240,4	100,5
(DEU) Niemcy	-	-	-	29,1	66,7	234,5	92,5
(FRA) Francja	-	-	12,8	29,9	68,1	174,3	77,2
(LUX) Luksemburg	-	-	-	30,4	69,1	142,0	69,3
(SVE) Szwecja	-	-	12,1	26,8	63,5	193,9	52,3
(SUO) Finlandia	-	-	11,5	28,3	63,2	150,6	39,6
(OST) Austria	-	-	11,9	27,0	58,9	142,4	33,2
(ITA) Włochy	-	6,4	11,8	25,8	63,1	294,4	32,9
(ESP) Hiszpania	3,1	6,7	12,0	26,5	59,5	216,0	26,0
(MLT) Malta	-	-	12,3	25,6	60,9	178,4	24,8
(HUN) Węgry	3,1	5,9	12,0	26,1	61,9	422,6	22,9
(IRE) Irlandia	3,0	5,9	11,4	26,3	63,1	141,5	22,0
(EST) Estonia	3,1	5,4	11,3	27,6	60,0	224,3	21,3
(CYP) Cypr	3,1	5,6	11,2	24,8	61,4	134,7	14,2
(LVA) Łotwa	3,1	5,8	11,8	25,3	63,2	322,9	13,1
(POR) Portugalia	3,0	5,8	11,6	24,4	59,4	190,3	12,9
(ELL) Grecja	3,2	6,0	11,7	24,4	54,0	141,3	10,8
(LTU) Litwa	3,1	5,5	11,7	26,2	62,8	228,5	10,4
(POL) Polska	3,1	5,7	11,4	24,6	57,5	262,5	9,9
(SVN) Słowenia	3,1	6,0	11,8	23,9	60,8	-	8,7
(BGR) Bułgaria	2,0	6,0	11,4	25,9	63,5	277,5	8,1
(ROU) Rumunia	1,7	5,2	11,6	26,6	73,4	320,3	3,0
Średnia	2,3	6,2	11,7	26,8	64,7	229,2	28,5

Źródło: jak w tab. 1.

Dane zestawione w tabeli 2 wskazują, iż wewnątrz grup o określonej sile ekonomicznej zróżnicowanie jest niewielkie, natomiast im większa siła ekonomiczna, tym zróżnicowanie wzrasta. Należy podkreślić, iż przeciętna siła ekonomiczna gospodarstw w poszczególnych krajach UE-27 jest bardzo zróżnicowana: od 3 ESU (Rumunia) i poniżej 10 ESU w Polsce, Słowenii i Bułgarii do 153 ESU (Holandia). Największe przeciętne zróżnicowanie siły ekonomicznej występuje w grupie gospodarstw najsilniejszych ekonomicznie i mieści się w przedziale od 134 ESU (Cypr) do 548 ESU (Czechy), przy średniej 230 ESU dla wszystkich unijnych gospodarstw tej grupy. Bułgaria i Rumunia, państwa członkowskie Unii Europejskiej od 2007 roku charakteryzują się gospodarstwami o przeciętnie niewielkiej sile ekonomicznej. Zestawienie w tabeli 2 danych o wielkości ekonomicznej gospodarstw wyraźnie wykazuje na zróżnicowanie między siłą ekonomiczną gospodarstw dawnej UE-15 a krajami, które funkcjonują w strukturach UE od kilku lat. Wymaga to dalszych badań dotyczących efektywności i konkurencyjności gospodarstw wewnątrz Unii Europejskiej.

Decyzje dotyczące prowadzenia gospodarstw podejmowane przez rolników dotyczą dwóch obszarów: osiągania przychodów i ponoszenia kosztów. Z punktu widzenia przestrzeni przychody są kategorią zewnętrzną względem gospodarstwa, zaś koszty – wewnętrzną [Czubakowska i in. 2009]. W tabeli 3 zestawiono poziom kosztów (SE270) w przeliczeniu na 1 ESU, bowiem aby gospodarstwo mogło osiągnąć przychody najpierw musi ponieść koszty.

Na podstawie danych prezentowanych w tabeli 3 można wyciągnąć wniosek, iż uzyskanie

Tabela 3. Koszty w przeliczeniu na jednostkę siły ekonomicznej (SE270/1ESU) w roku 2007 w krajach Unii Europejskiej w zależności od siły ekonomicznej

Kraj	Poziom kosztów w klasie o sile ekonomicznej [euro/ESU]						ogółem
	<4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	>100	
(SVK) Słowacja	-	-	3047,5	4199,9	4468,3	4956,2	4828,3
(EST) Estonia	4281,3	3104,3	3396,1	2839,6	3515,3	4062,8	3645,2
(SVE) Szwecja	-	-	4166,5	3424,9	3003,6	3084,8	3189,3
(LVA) Łotwa	2611,6	2660,7	2985,3	2835,1	2766,4	3717,5	3113,6
(HUN) Węgry	4698,4	2538,6	2586,8	2523,5	2469,1	3415,1	3072,8
(ROU) Rumunia	2655,3	3142,3	4158,4	4304,7	3383,6	3210,2	2959,0
(CZE) Czechy	-	3061,8	2781,7	2617,1	2543,3	2914,2	2872,7
(DAN) Dania	-	-	4255,7	3209,5	3114,9	2655,4	2776,8
(LTU) Litwa	2675,2	2510,9	2246,1	2057,4	2142,8	3094,0	2556,5
(SUO) Finlandia	-	-	3013,3	2480,0	2436,7	2693,0	2546,0
(SVN) Słowenia	3617,1	2747,8	2331,5	2351,2	2143,7	-	2488,5
(NED) Holandia	-	-	-	3197,2	2427,9	2273,2	2333,3
(UKI) Wielka Brytania	-	-	3046,4	2637,8	2282,2	2192,8	2258,7
(LUX) Luksemburg	-	-	-	2562,7	2245,5	2056,8	2251,2
(DEU) Niemcy	-	-	-	2387,8	2238,5	2167,4	2214,7
(POL) Polska	2931,0	2254,7	1958,5	1746,3	1818,7	2277,2	2102,2
(BGR) Bułgaria	2284,0	3143,5	2208,8	1908,7	1754,3	1925,8	2075,7
(MLT) Malta	-	-	1207,2	1766,5	2599,9	2662,3	1927,0
(IRE) Irlandia	2428,0	2297,1	2108,0	1774,5	1789,8	1800,5	1875,1
(OST) Austria	-	-	2781,8	2026,3	1674,9	1019,2	1813,7
(CYP) Cypr	1607,1	1324,5	1652,2	1430,2	1994,7	2195,7	1798,0
(FRA) Francja	-	-	3267,0	1821,3	1782,8	1635,0	1720,2
(BEL) Belgia	-	-	-	1780,2	1515,4	1581,8	1576,8
(POR) Portugalia	1838,3	1573,1	1294,3	1343,0	1695,1	1403,8	1505,8
(ITA) Włochy	-	1473,6	1273,9	1154,6	1101,3	1038,2	1121,7
(ELL) Grecja	1462,5	1123,5	1138,7	1119,8	993,7	1131,2	1120,3
(ESP) Hiszpania	1500,6	1168,8	1136,3	1096,3	1132,9	794,4	1018,0
Średnia	2573,5	1561,3	1671,8	1680,4	1758,7	1810,9	1776,0

Źródło: jak w tab. 1.

równowartości 1200 euro wymaga zaangażowania bardzo zróżnicowanego poziomu kosztów w działalności prowadzonej w gospodarstwach w poszczególnych krajach oraz zakwalifikowanych do konkretnej klasy siły ekonomicznej. Przeciętnie najwyższym poziomem kosztów w przeliczeniu na jednostkę siły ekonomicznej charakteryzowały się gospodarstwa o bardzo niskiej sile ekonomicznej (do 4 ESU), ich wartość wahała się od 1460 (Grecja) do 4700 euro/ESU (Węgry). W 2007 roku najwyższe koszty związane z 1 ESU wielkości ekonomicznej zanotowano w gospodarstwach słowackich i dotyczyło to gospodarstw ze wszystkich klas siły ekonomicznej. Ponadto, wysokim poziomem tych kosztów charakteryzowały się gospodarstwa z: Estonii, Szwecji, Łotwy i Rumunii, zaś najniższą ich wysokość zanotowano w gospodarstwach włoskich, greckich i hiszpańskich. Polskie gospodarstwa charakteryzowały się przeciętnie o prawie 20% wyższym od średniej dla gospodarstw UE poziomem kosztów w przeliczeniu na 1 ESU, przy zróżnicowaniu od 1746,3 euro w grupie gospodarstw o sile ekonomicznej 16-40 ESU do 2931 euro w klasie gospodarstw do 4 ESU. Zróżnicowanie siły ekonomicznej gospodarstw według krajów wynosiło w klasie:

- do 4 ESU: od 1462,5 (Grecja) do 4698,4 euro/ESU (Węgry), czyli 3,2-krotne przy stosunkowo niewielkim zróżnicowaniu przeciętnej siły ekonomicznej gospodarstw od 1,7 (Rumunia) do 3,2 ESU (Grecja),
- 4-8 ESU: od 1123,5 (Grecja) do 3143,5 euro/ESU (Bułgaria), czyli 2,8-krotne przy niewielkim zróżnicowaniu przeciętnej siły ekonomicznej gospodarstw od 5,2 (Rumunia) do 6,7 ESU (Hiszpania),
- 8-16 ESU: od 1136,3 (Hiszpania) do 4255,7 euro/ESU (Dania), czyli ponad 3,7-krotne przy zróżnicowaniu przeciętnej siły ekonomicznej gospodarstw od 11,2 (Cypr) do 12,8 ESU (Francja),
- 16-40 ESU: od 1096,3 (Hiszpania) do 4304,7 euro/ESU (Rumunia), czyli prawie 4-krotne przy zróżnicowaniu przeciętnej siły ekonomicznej gospodarstw od 23,9 (Słowenia) do 30,4 ESU (Luksemburg),
- 40-100 ESU: od 993,7 (Grecja) do 4468,3 euro/ESU (Słowacja), czyli 4,5-krotne przy zróżnicowaniu przeciętnej siły ekonomicznej gospodarstw od 54,0 (Grecja) do 72,6 ESU (Belgia),
- powyżej 100 ESU: od 794,4 (Hiszpania) do 4956,2 euro/ESU (Słowacja), czyli 6,2-krotne przy znacznej zmienności (4-krotnej) przeciętnej siły ekonomicznej gospodarstw od 134,7 (Cypr) do 548,2 ESU (Czechy).

W uzyskanie 1200 euro siły ekonomicznej angażowano większe koszty w nowoprzyjętych krajach członkowskich, zaś niższe w krajach dawnej UE-15. W miarę zwiększania siły ekonomicznej wzrasta różnicowanie poziomu kosztów w przeliczeniu na uzyskiwaną jednostkę siły ekonomicznej.

Wspólna polityka rolna wdraża wiele instrumentów, które służą realizacji jej celów. W dalszej części opracowania zestawiono efekty łącznego wsparcia gospodarstw według siły ekonomicznej w poszczególnych krajach Unii Europejskiej. W tabeli 4 przedstawiono poziom subsydiów z różnych tytułów w przeliczeniu na jednostkę siły ekonomicznej w grupach gospodarstw o odmiennej wielkości ekonomicznej.

Dane w tabeli 4 wskazują znaczne zróżnicowanie kwot dopłat uzyskanych na 1200 euro siły ekonomicznej: od ok. 95 euro/ESU w najsilniejszych gospodarstwach w Holandii, aż do ponad 2280 euro/ESU w irlandzkich gospodarstwach o sile ekonomicznej do 4 ESU. Kwota subsydiów przeliczona na jednostkę siły ekonomicznej wykazuje wyraźną tendencję malejącą wraz ze wzrostem ich wielkości ekonomicznej. Przeciętnie na każde 1200 euro sumy nadwyżek bezpośrednich przypadają w 2007 aż 3444 euro dopłat z różnych tytułów, przy tym w gospodarstwach o sile ekonomicznej do 4 ESU było to aż 580 euro, a w grupie gospodarstw najsilniejszych ekonomicznie o wielkości powyżej 100 ESU prawie 250 euro/ESU. Z porównania przeciętnego poziomu kosztów i dopłat w przeliczeniu na jednostkę siły ekonomicznej wynika, że każde euro kosztów generowało 19 eurocentów dopłat. W gospodarstwach o bardzo niskiej sile ekonomicznej (do 4 ESU) każde euro kosztów generowało 22 eurocenty dopłat. Ten wskaźnik był wyższy w klasie 4-8 ESU i wynosił w 2007 roku 31 eurocentów, przy zróżnicowaniu od 6 (Bułgaria) do 84 (Irlandia), zaś w pozostałych grupach wykazywał tendencję malejącą. W grupie o sile ekonomicznej 8-16 ESU średnio wynosił 29 eurocentów, przy zróżnicowaniu od 11 (Bułgaria) do 76 (Irlandia). W grupie 16-40 ESU było to 27 eurocentów przy zmienności od 7 (Holandia) do 60 (Irlandia). W grupie 40-100 ESU – 21 eurocentów, przy zróżnicowaniu mieszczącym się w przedziale od 7 (Holandia) do 47 (Finlandia), zaś w grupie powyżej 100 ESU był najniższy i wynosił 13 eurocentów, przy zmienności od 4 (Holandia) do 29 eurocentów (Finlandia). Przeciętnie najwyższy poziom wsparcia uzyskiwały gospodarstwa w krajach skandynawskich, zaś najniższy Holandia i kraje śródziemnomorskie.

Tabela 4. Subsydia (SE605) w przeliczeniu na ESU w roku 2007 dla krajów Unii Europejskiej według klas siły ekonomicznej

Kraj	Wartość dopłat w klasie wielkości ekonomicznej [euro/ESU]						ogółem
	<4	4≤8	8≤16	16≤40	40≤100	>100	
(SUO) Finlandia	-	-	1672,4	1381,0	1148,7	780,3	1181,5
(SVK) Słowacja	-	-	1180,6	1529,9	1408,2	996,9	1063,6
(EST) Estonia	2248,7	1450,0	1275,0	838,7	804,3	687,6	910,0
(IRE) Irlandia	2881,3	1924,7	1596,1	1062,1	520,2	341,7	901,8
(LVA) Łotwa	1438,4	1098,1	954,5	932,0	862,3	615,8	884,0
(LTU) Litwa	1190,3	1069,6	937,5	757,6	716,0	516,9	820,7
(SVN) Słowenia	1283,2	842,0	725,3	603,0	544,7	-	741,3
(SVE) Szwecja	-	-	1392,8	995,0	697,3	458,4	686,4
(LUX) Luksemburg	-	-	-	931,6	587,3	496,6	601,0
(OST) Austria	-	-	1158,2	718,9	469,0	223,1	595,4
(HUN) Węgry	651,6	499,7	566,9	588,2	654,2	554,0	577,3
(ROU) Rumunia	377,1	522,1	734,4	861,8	1060,0	886,2	575,3
(CZE) Czechy	-	943,7	994,5	790,4	770,7	518,2	569,7
(ELL) Grecja	968,8	645,0	565,1	476,9	363,6	103,3	537,5
(MLT) Malta	-	-	338,5	486,2	664,5	639,0	509,6
(UKI) Wielka Brytania	-	-	1734,3	1028,5	666,8	328,5	476,5
(POR) Portugalia	654,3	504,8	422,8	427,8	390,1	240,8	412,5
(POL) Polska	691,6	484,4	349,2	296,7	258,3	303,8	385,6
(DEU) Niemcy	-	-	-	501,7	388,4	335,2	369,8
(FRA) Francja	-	-	685,9	539,0	408,5	269,4	356,0
(DAN) Dania	-	-	573,3	561,2	413,7	234,5	282,0
(BGR) Bułgaria	205,5	200,0	243,5	267,6	311,7	294,1	267,4
(BEL) Belgia	-	-	-	358,0	278,7	191,1	225,8
(ESP) Hiszpania	264,5	320,1	286,3	260,6	227,0	122,4	213,5
(CYP) Cypr	343,2	237,7	286,5	223,6	148,8	191,9	210,9
(ITA) Włochy	-	259,8	242,3	216,0	183,5	126,2	172,9
(NED) Holandia	-	-	-	220,6	166,6	94,1	110,1
Średnia	580,4	463,4	481,5	456,2	377,0	247,1	344,4

Źródło: jak w tab. 1.

Podsumowanie

Wyraźne zróżnicowanie potencjału rolnictwa krajów członkowskich Unii Europejskiej wpływa również na dysproporcje angażowanych kosztów oraz uzyskiwanego wsparcia. W zakresie kosztów przeliczonych na jednostkę wielkości ekonomicznej zaznacza się tendencja podziału między nowoprzyjętymi państwami (wyższy poziom) a krajami dawnej UE-15 (niższy poziom). Ponadto, gospodarstwa wraz z coraz większą siłą ekonomiczną wykazują wzrost zróżnicowania poziomu kosztów w przeliczeniu na uzyskiwaną jednostkę siły ekonomicznej między poszczególnymi państwami UE. W zakresie wsparcia zaobserwowano tendencję zmniejszania poziomu sumy dopłat z różnych tytułów w grupach o rosnącej sile ekonomicznej, a ponadto ujawnia się tendencja ich zmniejszania z północy na południe Europy.

Literatura

- Czubakowska K., Gabrusewicz W., Nowak E.** 2009: Przychody koszty wynik finansowy przedsiębiorstwa. PWE, Warszawa.
FADN. [www.ec.europa.eu/agriculture/rica/database/database.cfm].
- Poczta W., Sadowski A., Średzińska J.** 2008: Rola gospodarstw wielkotowarowych w rolnictwie Unii Europejskiej. *Rocz. Nauk Rol., seria G*, t. 95, z. 1 s. 42.
- Sass R.** 2009: Koszty produkcji mleka w województwie kujawsko-pomorskim na tle makroregionu Wielkopolski i Śląska oraz Polski. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. XI, z.1, s. 371-377.
- Sobczyński T.** 2008: Zmiany poziomu zrównoważenia gospodarstw rolniczych UE w latach 1989-2005 – implikacje dla Polski. *Rocz. Nauk. Rol., seria G*, t. 94, z. 2 s. 97-105.
- Sobczyński T.** 2009: Wpływ typu rolniczego na zrównoważenie ekonomiczno-społeczne gospodarstw rolniczych UE. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. XI, z. 1, s. 383-388.

Summary

The member states of the European Union differ. They have different natural environments, various economic conditions as well as differing farm structures. The aim of this paper is to evaluate the input efficiency in generating economic value of production. To realize the aim the cost/economic size ratio and subsidies/economic size ratio were analyzed across EU countries. The analysis also included a short assessment of differentiation potential of agriculture. The study covered the year 2007.

The potential of agriculture in EU countries is considerable different. The observed level of productive potential of agriculture is strongly correlated with the level of costs and the amount of support obtained. The differences of support level came from historical entitlements of current CAP support scheme. If the costs per economic size unit are taking into consideration there are two cluster observed. In EU-12 (new members) considerable higher costs are recorded then in EU-15 (old member states).

It was also observed that there were significant differences in variation of the cost per economic size unit in separate farm groups with different economic size. The difference rose with increasing of economic size of the farms and differences between particular EU countries in cost variation were bigger in large farms. The subsidy/economic size ratio average in the EU decreasing with increasing economic size of the farms, and additionally the highest level of this ratio was observed on the north EU countries, and decrease with moving to the south.

Adres do korespondencji:

dr inż. Anna Grontkowska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel. (22) 593 42 40
e-mail: anna_grontkowska@sggw.pl